

Dårlig timing: Tidsskriftet Ny jord etterlyser en ny naturforståelse og gir inntrykk av å være lei av global oppvarming.

En annen natur

I fjor utkom et nytt tidsskrift i Danmark, Ny jord. Tittelen er trykket med store, svarte art nouveau-typer på brun, hard kartong. De som synes tittelen virker kjent, har helt rett. Knut Hamsun utga en roman med samme tittel i 1893. Han lånte tittelen fra et radikalt tidsskrift som utkom i København, Ny Jord. Han kvitterte for at tidsskriftet publiserte et tidlig utkast til det som skulle bli Sult.

I 2015 får vi da et Ny Jord den yngre. Sant å si var det undertittelen, snarere enn tittelen, som gjorde meg så nysgjerrig at jeg kjøpte nummeret. Hva er et tidsskrift for naturkritikk? Hva ved vår tid berettiger en slik kritikk? Hva bruker redaktørene begrepene *natur* og *kritikk* til? Hvilken *sak* former de? Fortjener naturkritikk et eget tidsskrift?

I forordet gjengir redaktørene den danske zoologen J.A. Bøving, som i Ny Jord i 1888 skrev at siden naturen er relativ og foranderlig, er «Haabet om at finde en dogmefast Form, en snorlige Kanal hvori vor naturoppfatelse kunde hvile ud,» en utopi. Det som sto på spill, var kampen om en sann og realistisk naturforståelse. Denne kampen er enda mer aktuell i dag, mener redaktørene, Jeppe Carstensen, Peter Meedom og Christoffer B. Eriksen. I dag har mennesket «skabt en ny jord». Analysen henspiller på at det nå diskuteres om den geologiske epoken vi lever i, bør kalles antropocen. Den totale mengden av menneskelige inngrep er så omfattende at den former klodens overflate. Mens 1800-tallets Bøvig etterlyste en naturforståelse som er i tråd med noe foranderlig, vil vår tids redaktører «konkludere, med den allestedsnærværende hypotese om en ny tidsalder ved navn Antropocæn, at Jorden og betingelserne for livets udfoldelse i flere henseende har ændret sig radikalt.»

ANTROPOCEN: Redaktørene vil undersøke naturen og menneskets plass i den.

ILLUSTRASJON: CHILDE HASSAM, «THE WATER GARDEN» (1909)

TIDSSKRIFT

Jeppe Carstensen, Peter Meedom og Christoffer B. Eriksen (red.)
Ny jord. Tidsskrift for naturkritik
Forlaget Virkelig, nr. 1, jan-des 2015

Redaktørene ønsker å undersøke både naturen og ulike oppfatninger om den, som er i forandring. Og de ønsker ikke å forholde seg til bare én fagtradisjon, men vil inkludere flere fagområder. De vil slå et slag for en annen natur enn den som møter leseren av nyhetsoppslag om «kulstof-

kvoter, mulige vandstandstigninger og katastrofalt mislykkede klimatoptønder». De gir et inntrykk av å være lei av den globale oppvarmingen! Altfor sjelden skapes det «rum til at stille spørsmål til vores natursyn hinsides klimakrisens blanding af alarmisme og nihilisme og hen imod grundlæggende forestillinger om klima, miljø, liv, værdi, arv og skønhed». De kritiserer filosofien som er blitt kalt «økokritikk», uten å nevne navn. For Ny jord-redaktørene er økokritikk synonymt med troen på at natur og menneske er atskilt. Dette perspektivet ønsker de å nyansere. Men bildet av økokritikken er dessverre unyansert. I dag må økokritikk i det minste omtales i pluralis. Den kan være så mye. Redaktørenes manifestaktige polemikk virker dessuten for innforstått for nye lesere. Hvor er velkommen jeg som leser ønsker meg?

Mitt bekjentskap med tidsskriftet kunne stanset der. Men betalt skal ner, som man sier i Østfold.

Ny jord inneholder vel 30 bidrag innen mange ulike sjangre. Noe er nyskrevet, mye er oversatt og skrevet for lenge siden. Innholdet spriker. Leseren får blant annet lovsanger av Frans av Assisi og et metodekapittel skrevet av naturforskeren og forfatteren Georges Buffon. Hans «Naturhistorie» var blant de mest populære og autoritative verkene på sitt felt, fram til Charles Darwin utga «Artenes opprinnelse». Buffon er rett og slett svært underholdende å lese. Av bidragene skrevet i vår samtid er det i mine øyne tre tekster som skiller seg ut. Nummeret begynner med en tekst av de to franske klimahistorikerne Jean-Baptiste Fressoz og Fabien Locher. De belyser begrepet antropocen ved å trekke linjene tilbake til 1600- og 1700-tallet. Da forsto man at skogshogst forandrer det lokale klimaet. Etter noen fine dikt og tekster om så vidt forskjellige fenomener som drenering i Danmark, nakenrotten og å tegne fugler, tennes lesegløden for alvor når jeg kommer

til den danske antropologen Sofie Isager Ahl. I bidraget «Naturens diciple» skriver Ahl om to søstre i Loiredalen, gamle som alle hauger, vinbønder siden begynnelsen av 1950-tallet. De produserte noe de kalte «naturlig vin». Ahl makter å gjøre de to forhenværende vinbønderne nærværende i sin tekst, samtidig nærmer hun seg med respektfylt avstand. Ahl skriver med noen av de samme kvalitetene John Berger besitter. Hennes historie er fantastisk. Det siste bidraget jeg vil trekke frem, er skrevet av Philippe Descola. Han er noe så uvanlig som professor i «naturens antropologi»! Han skriver om fredningen av naturområder og stiller spørsmålene: Hvem eier naturen? Hvordan definere naturens verdi? Det er velkjente tema for norske lesere. Her tilføres emnet et velkomment internasjonalt overblikk.

Redaktørene kommer skeivt ut i forordet, rett og slett fordi det er dårlig timing å fronte en matlei holdning til global oppvarming, *samtidig* som man vil løfte frem en mer egentlig natur (den antroposentriske). Heldigvis kan tidsskriftet leses som noe annet enn redaktørene selv legger opp til. De har gjort en habil jobb med å skaffe bidrag.

Å være kritisk til måtene klimasaken formes på i offentligheten, er en selvsagt rett og en fornøyelse. Men ved å redusere «klimakrisen» til alarmisme, blir det uheldigvis mange realiteter å lukke øynene for. Oppfyller redaktørene sitt ønske om å la naturvitenskapene komme i tale? De har gjort selektive valg av hva naturforskere skal få slippe til med, ettersom de har en sterk agenda på forhånd. Tiden vil vise om denne apolitiske hedonismen bare er en barnesykdom tidsskriftet vil vokse av seg.

Espen Stueland

bokmagasinet@klassekampen.no

oktober
www.oktober.no

EIRIK INGEBRIGTSEN tildelt Nynorsk litteraturpris 2015

VI GRATULERER!

«brennaktuell ... ein god observatør og psykolog» ODDMUND HAGEN, DAG OG TID

«takk for den interesserte skildringen av mennesker som sjelden omtales i norsk samtidslitteratur

ANNE CATHRINE STRAUME, NRK

